

ASIA

Lapväärtinjoen Storfors -nimisen kosken padotusoikeuteen ja kalanviljelyn vedenottoon sekä käytetyn veden takaisinjuoksutukseen liittyvien lupien rauettaminen ja rakenteiden pysyttäminen, Kristiinankaupunki

HAKIJA

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

HAKEMUKSEN VIREILLETULO

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 20.9.2018 aluehallintovirastossa vireille panemassaan hakemuksessa hakenut Lapväärtin-Isojoessa Lapväärtin Dagsmarkin kylässä Storfors-nimisessä koskessa sijaitsevan vesivoimalaitoksen padotus- ja vedenjohtamisluvan sekä alueella sijaitsevan kalanviljelylaitoksen vesilain mukaisen luvan määräämistä raukeamaan.

LUVAN HAKEMISEN PERUSTE JA LUPAVIRANOMAISEN TOIMIVALTA

Vesilain 3 luvun 24 §:n 1 momentin 3) kohta

HANKETTA KOSKEVAT LUVAT JA PÄÄTÖKSET JA ALUEEN KAAVOITUSTILANNE

Luvat ja päätökset

Vaasan läänin kuvernööri myönsi 22.3.1922 Storfors Ab:lle luvan padottaa ja johtaa vettä Storforsin koskessa olemassa olevalle vesivoimalaitokselle.

Länsi-Suomen vesioikeus myönsi 13.9.1984 päätöksellään nro 39/1984/3 Isokosken Lohi Oy:lle toistaiseksi voimassa olevan vesilain mukaisen luvan alueella sijainneeseen kalanviljelytoimintaan. Korkein hallinto-oikeus muutti päätöstä osittain (päätös nro 4030, 16.9.1985). Länsi-Suomen vesioikeus tarkisti lupaa 29.11.1995 antamallaan päätöksellä nro 50/1995/2. Päätöksen lupaehdossa 11 luvan haltijalta edellytettiin uuden luvan hakemista vuoden 2001 loppuun mennessä lupaehtojen tarkistamiseksi. Saman lupaehdon mukaan ”Jos hakemusta ei tehdä, vesioikeus voi valvontaviranomaisen tai haittaa tai vahinkoa kär-

sivän hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa”. Uutta lupahakemusta tai luvan raukeamista koskevaa hakemusta ei tehty.

Nykyinen lupien haltija on Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Kaavoitustilanne ja suojelualueet

Dagsmarkissa ei ole vahvistettua asemakaavaa.

Alue, jolla kalanviljelytoimintaa on ollut, on merkitty Dagsmarkin osayleiskaavassa virkistysalueeksi (V).

Pohjanmaan maakuntakaavan kaavaselostuksessa todetaan, että Lapväärtin jokilaakson alueidenkäytön suunnittelussa tulee edistää luonnon ja ympäristön kestävää käyttöä, maiseman hoitoa, luonnontilaisen jokivesistön ja koko valuma-alueen vedenlaatua. Ulkoilureitistöjä ja alueen virkistysmahdollisuuksia tulee kehittää. Myös Lapväärtinjoen merkitystä luonnon ja kalakannan arvokkaana vesistönä tulee edistää.

Storforsin alueella ei ole valtakunnallisesti arvokkaita yksittäisiä rakennuskohteita tai -alueita eikä maakunnallisesti arvokkaita yksittäisiä kohteita.

Lapväärtin-Isojoen pääuoma ja Heikkilänjoen sivu-uoma sivuhaaroineen kuuluvat Natura 2000 -verkostoon meritaimenen ja jokihelmisimpukan perusteella. Lapväärtinjoki-Isojoki kuuluu UNESCO:n kansainvälisiin Project Aqua-suojelukohteisiin.

HANKKEEN SIJAINNIN

Storforsin entinen voimalaitos ja kalanviljelylaitos sijaitsevat Kristiinankaupungissa Dagsmarkin kylässä joen pohjoispuolella. Kiinteistön nimi on Isokoski 287-405-1-279.

LUPAHAKEMUKSEN SISÄLTÖ

Hankkeen tarkoitus ja yleiskuvaus

Hakemuksen tarkoituksena on rauettaa padotuslupa (1922) ja kalanviljelyyn liittynyt vedenotto- ja takaisinjuoksutuslupa (1995) sekä pysyttää kiinteistöllä olemassa olevat rakenteet. Hakijan käsityksen mukaan lupien rauettamiset eivät edellytä toimenpiteitä kiinteistöllä, jolla vanhojen lupien mukainen toiminta on sijainnut. Vesivoiman tuotanto loppui Storforsissa 1960-luvun lopulla ja kalanviljely vuonna 1996.

Vesivoiman tuotannosta jäljellä olevia rakenteita Storforsissa ovat voimalaitosrakennus, vähävetinen alakanava ja pato. Entisen voimalaitoksen yläkanavan täyttömaan lomassa on havaittavissa entisen säätöpaadon välppien jäänteitä. Pääuoman virtausaukkojen välissä ollut patoarkkia ei enää ole. Pääuoman kohdalla padossa on nykyisin noin 20

metriä leveä aukko. Pato on ollut muuttumattomana nykyisessä tila-
saan noin 15 vuotta eikä se ole este kalannousulle.

Kalojen nousumahdollisuus turvataan, kun kosken vesivoimaa ei enää
voida käyttää vuoden 1922 luvan oikeuttamalla tavalla. Lupien rauetta-
misen jälkeen kiinteistö rakenteineen on tarkoitettu luovuttaa ylläpidettä-
väksi virkistyskäyttöalueena.

Storforsin vanhan kalanviljelysalueen kunnostuksessa poistettiin tar-
peettomat ja vaaralliset rakenteet sekä edistettiin alueen virkistyskäyt-
töä toimenpitein. Osasta kala-altaista muodostettiin laajempi luonnon-
mukaisen kaltainen vesialue, jonne riittävä veden vaihtuvuus turvattiin
entisen kalanviljelylaitoksen vedenottokanavan kautta 100 mm:n putkel-
la. Osa maa-altaista täytettiin. Vanhan voima-laitosrakennuksen ikku-
na- ja oviaukot suljettiin kiinteillä rakenteilla turvallisuussyistä. Alueelle
tehtiin autojen pysäköintialue, laavu, polttopuuvarasto, nuotiopaikka ja
kanoottien rantautumisluiska. Kunnostus toteutettiin vuosina 2005-2007.

Vesistötiedot

Lapväärtin-Isojoki saa alkunsa Isojoelta Lauhavuoren kansallispuiston
lähdevesistä ja laskee Selkä-mereen Härkmerifjärdenin kupeessa Kris-
tiinankaupungin eteläpuolella. Lapväärtin-Isojoen vesistössä ei ole
säännöstelypatoja eikä säännösteltyjä järviä. Joen pääuoman pituus on
noin 75 km ja pudotuskorkeutta on noin 160 m. Valuma-alueen pinta-ala
on 1 098 km². Sekä joen ekologinen että kemiallinen tila on arvioitu hy-
väksi.

Lapväärtinjoessa esiintyvät lähes kaikki tavanomaiset kalalajit. Kalata-
loudellisesti arvokkaaksi joen kuitenkin tekevät jokeen merestä kudulle
nousevat meritaimen, vaellussiika, harjus ja nahkiainen. Storfors on
suosittu virkistyskalastuskohde ja joella on muutoinkin huomattava mer-
kitys virkistyskalastusalueena.

Hankkeen vaikutukset

Hakemuksen mukaan pato ei nykytilassaan vaikuta virtaamiin, koska
sen yläpuolinen varastotilavuus on hyvin pieni suhteessa joen virtaa-
maan. Virtausmallinnuksen mukaan padotusvaikutus ulottuu 1,2 km
etäisyydelle padosta. Padotuksen ja kalanviljelyn lupien rauettamiset ei-
vät myöskään muuta vedenkorkeuksia tai vesimaisemaa.

Storforsin padon vaikutus padon yläpuolisiin vedenkorkeuksiin voidaan
arvioida olevan pieni keskivirtaamalla ja sitä pienemmillä virtaamilla.
Keskivirtaamalla juuri padon yläpuolella padotus on noin 17 cm. Suu-
remmilla virtaamilla padon voidaan arvioida padottavan kohtuullisesti.
Laskennallisesti padotus on suurimmillaan keskiylivirtaamalla välittö-
mästi padon yläpuolella ja padotus on tuolloin noin 35 cm. Laskennalli-
sesti padotus aiheuttaa tulvan leviämistä tulva-alueille. Käytännössä
vesi leviää tulva-alueille siten, että kerran 20 vuodessa toistuva virtaa-
ma nykytilanteessa aiheuttaa tulvan, joka vastaisi kerran 50 toistuvaa
tulvaa ilman patoa. Samoin kerran 100 vuodessa toistuva virtaama ai-

heuttaa nykyisellään tulvan, joka vastaa kerran 250 toistuvaa tulvaa ilman patoa.

Storforsin padon vaikutusalueella ei ole mainittavia tulvavaara-alueita eikä yksittäisiä tulvariskikohteita. Lapväärtin taajaman tulvariskialue rajoittuu Peruksen padon vaikutusalueeseen ja mainittu pato on 1 km Storforsin padon alapuolella. Näiden tietojen perusteella voidaan todeta, että Storforsin nykyiset patorakenteet eivät aiheuta mainittavaa tulvariskiä.

Hankkeen hyödyt

Hakemuksen mukaan Storforsin padotusluvan rauettaminen edistää Lapväärtinjoen merkitystä luonnon ja kalakannan arvokkaana vesistönä maakuntakaavan tavoitteiden mukaisesti. Padotusluvan rauettaminen on myös yleisen edun mukainen toimenpide, koska se turvaa Lapväärtin-Isojoen erityisen ja uhanalaisen meritaimenen nousua joen yläosan hyvälaatuisille lisääntymisalueille.

Hakijan käsityksen mukaan luvan rauettaminen säilyttää myös padon kulttuurihistoriallisen suojeluarvon, sillä rakenteita ei ole tarkoitus purkaa tai muuttaa.

HAKEMUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 7, 10 ja 11 §:ssä säädetyllä tavalla kuuluttamalla asiasta aluehallintovirastossa ja Kristiinankaupungin kaupungissa varannut tilaisuuden muistutusten tekemiseen ja mielipiteiden esittämiseen hakemuksen johdosta viimeistään 4.1.2019. Kuulutus on erikseen lähetetty asiakirjoista ilmeneville asianosaisille. Kuulutuksesta on ilmoitettu sanomaleidissä Suupohjan Sanomat 5.12.2018 ja Syd-Österbotten 6.12.2018.

Aluehallintovirasto on vesilain 11 luvun 6 §:n mukaisesti pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaiselta, Kristiinankaupungin kaupungilta, Kristiinankaupungin kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselta sekä museovirastolta.

LAUSUNNOT

1) **Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen riippumattomuuskokoonpano** on todennut lausunnossaan, että Lapväärtinjoki-Isojoki on arvokas jokivesistö mm. luonnonvaraisesti lisääntyvän meritaimenkantansa ansiosta. Joessa elää luonnonvaraisena myös harjus sekä taimenta väli-isäntänään tarvitseva jokihelmisimpukka. Jokeen rakennetuista mylly-, saha- sekä sähkövoimalaitoksista useat estävät kalojen liikkumisen joessa ylivirtaamakausia lukuun ottamatta. Hakemuksen mukaan Storforsin entisen sahamyllyn ja voimalaitok-

sen pato ei nykytilanteessa ole kalan nousueste ja hakemuksen tarkoituksena on pysyttää alueen nykytila. Padotusluvan hydrologisen tarkastuksen perusteella (Jami Aho) nykyisen patorakenteen padottava vaikutus ulottuu noin 1,2 km padon yläpuolelle. Ali- ja keskivirtaamilla padotus on 8–17 cm ja ylivirtaamatilanteissa 22–35 cm. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen vesilain valvontaviranomainen katsoo, että rakenteet ovat olleet paikallaan niin kauan ja niiden vaikutus vedenkorkeuksiin on sellainen, että rakenteiden poistaminen ei ole tarpeellista. Hankkeen mukainen lupien rauettaminen ja rakenteiden pysyttäminen ei sanottavasti loukkaa yksityistä etua, eikä hankkeella ole negatiivisia vaikutuksia yleiselle edulle. Luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa.

Kalanviljelyyn käytetty alue on kunnostettu virkistyskäyttöä varten ja samassa yhteydessä joesta johdetaan vettä virkistyskäyttöalueella olevaan lammikkoon 100 mm:n putken kautta. Vesien johtamiselle ei ole erikseen haettu lupaa, vaan ilmeisesti on ajateltu, että vesienjohtaminen voidaan järjestää Länsi-Suomen vesioikeuden luvan (LSVEO 50/1995/2) puitteissa. Kun kyseinen lupa raukeaa, voidaan vesilain valvontaviranomaisen käsityksen mukaan vesien johtamiseen virkistyskäyttöalueen lammikkoon soveltaa vesilain 4. luvun 3 §:n 1. momentin säädöksiä, eikä niille tarvitse erikseen hakea lupaviranomaisen lupaa.

Lupien rauettamisesta ja rakenteiden pysyttämisestä huolimatta alueen omistajan vastuu rakenteiden kunnossapidosta säilyy vesilain 2. luvun 9 §:n 1. momentin säädöksen mukaisesti.

2) Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomainen on todennut, että Suomen vesilainsäädännön mukaan vanhat vesiluvat esimerkiksi vesivoimalaitoksia koskien ovat usein voimassa siitä huolimatta, että kohteessa ei ole vuosikymmeniin harjoitettu vesivoiman tuotantoa. Periaatteessa on mahdollista, että koskitilan omistaja laittaa rakenteet uudelleen kuntoon tai rakentaa uudelleen voimalaitoksen tällaiseen kohteeseen ilman nykyisen lain ja sen mukaisten lupien asettamia moderneja vaatimuksia siitä huolimatta, että olosuhteet vesistöissä ovat todennäköisesti olennaisesti muuttuneet vanhan luvan myöntämisestä. Tällaiset luvat ja kohteet sijaitsevat usein kalataloudellisesti arvokkaissa kohteissa, kuten tässä tapauksessa Lapväärtin-Isojoessa. Niiden voidaan katsoa olemassa olollaan uhkaavan vaelluskalakantoja ja niiden eteen tehtyä ja tulevaisuudessa tehtävää työtä. Hakemus on tarpeellinen, perusteltu ja kannatettava.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Luparatkaisu

Aluehallintovirasto rauettaa Vaasan läänin kuvernöörin 22.3.1922 myöntämän luvan padottaa ja johtaa vettä Storforsin koskessa olevalle vesivoimalaitokselle sekä Länsi-Suomen vesioikeuden 29.11.1995 antaman päätöksen nro 50/1995/2, joka koskee veden ottamista kalanviljelylaitokselle ja laitoksella käytetyn veden johtamista takaisin jokeen. Jäljellä olevat patorakenteet sekä kalanviljelylaitoksen toimintaan liittyvät rakenteet voidaan jättää paikoilleen.

Perustelut

Päätökset voidaan rauettaa, koska alueelta on loppunut sekä vesivoiman tuotanto että kalanviljelytoiminta. Jäljellä olevista patorakenteista aiheutuvat virtausolosuhteet ovat vakiintuneet, eivätkä estä kalannousua. Jäljellä olevien rakenteiden edelleen rapistuessa kosken virtaamaolosuhteet muuttuvat ajan kuluessa takaisin lähelle luonnontilaa. Entisen kalanviljelylaitoksen aluetta on kunnostettu virkistyskäyttöön sopivaksi. Lupien rauettaminen ja rakenteiden pysyttäminen ei loukkaa yleistä tai yksityistä etua.

Raukeamispäätöksen myötä lakkaavat myös lupamääräysten mukaiset velvoitteet ilman, että niistä annetaan erillisiä määräyksiä.

Sovelletut säännökset

Vesilain 3 luvun 25 §

Lausuntoihin vastaaminen

Aluehallintovirasto ottaa **Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen riippumattomuskokoonpanon** ja **Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen kalatalousviranomaisen** lausunnot huomioon luparatkaisusta ilmenevällä tavalla.

KÄSITTELYMAKSU JA SEN MÄÄRÄYTYMINEN

Käsittelymaksu on 600 euroa.

Lasku lähetetään myöhemmin Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Maksu määräytyy aluehallintovirastojen maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen (997/2017) mukaisesti. Maksu peritään tuntiperusteisena (60 euroa/h). Hakemuksen käsittelyyn on käytetty aikaa noin kymmenen tuntia.

PÄÄTÖKSESTÄ TIEDOTTAMINEN

Päätös Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
 Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, riippumattomuskokoonpano
 Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus, kalatalousviranomainen
 Kristiinankaupungin kaupunki
 Kristiinankaupungin kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
 Museovirasto
 Suomen ympäristökeskus

Ilmoitus päätöksestä

Asianosaisille, joille on lähetetty lupahakemuksesta erityistiedoksianto.

Ilmoittaminen ilmoitustauluilla, internetissä ja sanomalehdissä

Tieto päätöksen antamisesta julkaistaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston ilmoitustaululla ja päätöksestä kuulutetaan Kristiinankaupungin kaupungin virallisella ilmoitustaululla. Päätös julkaistaan internetissä aluehallintoviraston Lupa-tietopalvelussa.

Kuulutuksesta ilmoitetaan sanomalehdissä Suupohjan Sanomat ja Syd-Österbotten.

MUUTOKSENHAKU Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Liite Valitusosoitus

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Mikko Vesaaja. Asian on esitellyt ympäristöylitarkastaja Leena Erving.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

VALITUSOSOITUS

- Valitusviranomainen** Aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta.
- Valitusaika** Määräaika valituksen tekemiseen on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy 11.10.2019.
- Valitusoikeus** Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, toiminnan sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät, valtion valvontaviranomainen sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen ja asiassa yleistä etua valvova viranomainen.
- Valituksen sisältö** Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava
- päätös, johon haetaan muutosta
  - valittajan nimi ja kotikunta
  - postiosoite ja puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti vaasa.hao@oikeus.fi)
  - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta
  - mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
  - perusteet, joilla muutosta vaaditaan
  - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (faksilla tai sähköpostilla)
- Valituksen liitteet** Valituskirjelmään on liitettävä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
  - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta

Valituksen toimittaminen Vaasan hallinto-oikeudelle

Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeudelle. Valituskirjelmän on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>.

Vaasan hallinto-oikeuden kirjaamon yhteystiedot

käyntiosoite:	Korsholmanpuistikko 43, 4. krs
postiosoite:	PL 204, 65101 Vaasa
puhelin:	029 56 42780
faksi:	029 56 42760
sähköposti:	vaasa.hao@oikeus.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15

Oikeudenkäyntimaksu

Vaasan hallinto-oikeudessa valituksen käsittelystä perittävä oikeuden-käyntimaksu on 260 euroa. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä. Maksua ei myöskään peritä eräissä asiaryhmissä eikä myöskään mikäli asianosainen on muualla laissa vapautettu maksusta. Maksuvelvollinen on vireillepanija ja maksu on valituskirjelmäkohtainen.

Tämä asiakirja LSSAVI/8426/2018 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LSSAVI/8426/2018 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Erving Leena 09.09.2019 10:38

Puheenjohtaja Vesaaja Mikko 09.09.2019 10:30